בפני בית המשפט המחוזי בירושלים **עת"מ**

בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים

העותרת: **המוקד לפליטים ולמהגרים**

ע"י ב"כ עוה"ד ורד בר ו/או טל שטיינר
ו/או עלא ח'אטר ו/או סתיו פס-חי

מהמוקד לפליטים ולמהגרים

רח' נחלת בנימין 75, תל אביב 65154

טל': 03-5602530; פקס: 03-6844812

-נ ג ד-

המשיבה: **רשות האוכלוסין וההגירה**

באמצעות פרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי)

רחוב מח"ל 7, בית דפנה, ירושלים

טל': 02-5419555 פקס: 02-6468053

עתירה מנהלית

מוגשת בזאת עתירה מנהלית, במסגרתה מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה לזמן מבקשי מקלט אזרחי סודן, הטוענים להיותם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, אשר אינם מזוהים אצל המשיבה ככאלו, ואשר בקשת המקלט שלהם טרם נדונה, לראיונות זיהוי לשם הוכחת זהותם, בהקדם האפשרי וללא קשר למועד עריכת ראיונות המקלט; או לחלופין לפעול בכל דרך שהרשות תמצא לנכון על מנת לזהות את אותם מבקשי מקלט כיוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, ולהעניק להם את אותן הקלות להן זכאים מבקשי מקלט כאמור.

א. מבוא

בישראל חיים כיום כ-33,000 אנשים המוגדרים על פי החוק למניעת הסתננות, תשי"ד-1954 כ"מסתננים", מתוכם כ-6,500 יוצאי סודן.[1] כ-1,600 מיוצאי סודן החיים בארץ הינם מבקשי מקלט יוצאי חבל דארפור, שבקשות המקלט שלהם עדיין פתוחות[2] וכ- 300 נוספים הינם יוצאי

[1] נתונים מתוך דו"ח רשות האוכלוסין וההגירה **נתוני זרים בישראל**, מרץ 2019.
[2] מבקר המדינה **דו"ח שנתי 68ג** (2018) 1450.

הרי הנובה והנילוס הכחול[3] (להלן ולמען הנוחות בלבד, יכונו יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול יחד: "**בני השבטים הלא ערביים**"). רבים מבין מבקשי המקלט בני השבטים הלא ערביים, חיים בישראל מזה שנים רבות, מבלי שבקשות המקלט שלהם תבחנה ומבלי שיקבלו מעמד בישראל.

בשל כך, ובעקבות הליכים משפטיים שהתקיימו לאורך השנים, הודיעה המשיבה כי תיתן הקלות שונות בכל הנוגע לאשרות השהייה אותן מקבלים יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים. הקלות אלו נועדו לשמש אמצעי זמני, עד לבחינת בקשות המקלט של אזרחי סודן בני השבטים הלא ערביים, והענקת מעמד בהתאם.

אלא שלאחרונה, המשיבה הודיעה באופן מוצהר כי אין בכוונתה לבחון בקשות מקלט של יוצאי סודן, עקב המצב הפוליטי והמדיני השורר בימים אלו במדינה. חלף זאת, המשיבה הודיעה כי תעניק ליוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים אשרות שהייה מסוג 2א5 שיעמדו בתוקף למשך שנה – בשונה מהאשרות הקצרות שמקבלים יתר מבקשי המקלט בישראל, הניתנות לתקופות של חודשיים עד חצי שנה. דא עקא, שלצורך קבלת אשרה שנתית, על מבקש המקלט להיות רשום במשרדי המשיבה כיוצא חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול. אלא שבפועל, רבים ממבקשי המקלט יוצאי אותם אזורים אינם רשומים במשרדי המשיבה ככאלה, אלא מזוהים כ"אזרחי סודן" בלבד, ועל כן אינם מקבלים את ההקלות להן זכאים בני אותן קבוצות.

על מנת להתגבר על קושי זה, התבקשה המשיבה לערוך למבקשי המקלט, הטוענים כי הם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, ראיונות זיהוי, כך שאלו יהיו רשומים אצל המשיבה ככאלה, ויהיו זכאים לאותן הקלות, כיתר חברי אותן קבוצות. אלא שבמענה לפניות העותרת בנושא, הודיעה המשיבה כי ראיונות הזיהוי ייערכו יחד עם ראיונות המקלט.

כך נוצר מצב אבסורדי שבו מחד גיסא, המשיבה אינה מקיימת את חובתה לערוך למבקשי מקלט יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים ראיונות מקלט וכך להסדיר את מעמדם, ובמקום זאת, מעניקה מעת לעת סעדים אשר נועדו להקל את שהותם בישראל עד להסדרת מעמדם; ומאידך גיסא, המשיבה מסרבת לערוך למבקשי מקלט, הטוענים להיותם שייכים לקבוצה זו, ראיונות זיהוי, על מנת להגדירם כחלק מהקבוצה.

בכך, נוצרת פגיעה כפולה באותם מבקשים: הם אינם מקבלים הכרה כפליטים בשל מחדלי המשיבה, אך במקביל, אינם נהנים מאותן הטבות קטנות אותן מעניקה המשיבה אשר נועדו להקטין את נזקיו של מחדל זה, ולהקל עליהם עד להכרה בהם כפליטים.

[3] דוח המוקד: **מבקשי מקלט מהרי הנובה**, ספטמבר 2017, 3. זמין בקישור: https://hotline.org.il/wp-content/uploads/2017/11/HRM-Refugees-from-the-Nuba-Mountains-Heb-WEB-2017.pdf

ב. הצדדים

1. העותרת, המוקד לפליטים ומהגרים, הינה עמותה א-מפלגתית וללא מטרת רווח אשר שמה לה למטרה להגן ולקדם את זכויות האדם של מהגרי עבודה ופליטים ולמנוע סחר בבני אדם בישראל. עובדי ומתנדבי המוקד מעניקים סיוע פרטני לפונים, מבקרים במתקני הכליאה למהגרים, ופועלים לקידום מדיניות הגירה ראויה, הוגנת וצודקת בכלים משפטיים וציבוריים. במסגרת פעילותה מטפלת העותרת הן במקרים פרטניים של הפונים אליה, על ידי מתן שירותי ייצוג ותמיכה לחברי הקהילות כאשר אלה נותרים ללא מענה מספק, והן בנושאים בעלי השלכה עקרונית ומשמעותית על התפתחות תחום ההגירה והפליטות בישראל.

2. המשיבה הינה אורגן של משרד הפנים, מופקדת על ניהול מרשם האוכלוסין ואחראית על נושאי המעמד וההגירה, לרבות טיפול ברישיונות שהיה בישראל לזרים. בין יתר תפקידיה, אחראית הרשות על יחידת הטיפול במבקשי מקלט (המכונה גם יחידת ה-RSD – Refugee Status Determination), שתפקידה לבחון בקשות למקלט מדיני של זרים השוהים בישראל ולהמליץ על אופן הטיפול בהן. נוהל הטיפול במבקשי מקלט מדיני בישראל נקבע ופורסם על ידי המשיבה.

ג. הרקע לעתירה

ג.1. מחדל המשיבה לבחון בקשות מקלט של יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים

3. כאמור, בישראל חיים, נכון להיום, כ- 6,500 יוצאי סודן, מתוכם קרוב לאלפיים מבקשי מקלט בני השבטים הלא ערביים: יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, אשר להם בקשות מקלט פתוחות. יצוין כי למצער חלקם הגישו את בקשות המקלט שלהם כבר בשנת 2013 ואלו עדיין פתוחות אצל המשיבה.[4]

4. מדיניות המשיבה ביחס לבקשות המקלט של זרים בישראל, ובפרט של יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים, עברה מספר תהפוכות לאורך השנים. כך, בתחילה הטיפול בבקשות המקלט נעשה על ידי נציבות האו"ם לפליטים לבדה, כשהמלצותיה הועברו לשר הפנים. החל משנת 2001, החלה לפעול מערכת משותפת של נציבות האו"ם ורשויות המדינה.[5]

5. במהלך השנים 2008-2009 הוקמה במשרד הפנים יחידת הטיפול במבקשי מקלט, ה-RSD (להלן: "**היחידה לטיפול בבקשות מקלט**" או "**היחידה**"). כיום יחידה זו היא הגוף היחיד הממונה על טיפול בבקשות מקלט בישראל, על כל שלביו. נכון למועד זה, היחידה פועלת מכוח "נוהל הטיפול במבקשי מקלט מדיני בישראל" (להלן: "**נוהל הטיפול בבקשות מקלט**" או "**הנוהל**").

---

[4] שם.

[5] דוח המוקד: **הנה ערלה אזנם: הליכי מקלט בישראל**, אוקטובר 2018, 5-4. זמין בקישור: https://hotline.org.il/wp-content/uploads/2018/10/Heb-Web-RSD-Report-HRM-29Oct2018.pdf

העתק נוהל הטיפול בבקשות מקלט מצורף ומסומן **<u>כנספח 1.</u>**

6. לאורך השנים התברר כי הלכה למעשה, קיימת אצל המשיבה מדיניות בלתי מוצהרת, לפיה בקשות מקלט של יוצאי סודן אינן נדונות כלל. בית המשפט העליון בחן נושא זה במסגרת בג"ץ 8665/14 **דסטה נ' הכנסת** (פורסם בנבו, 11.08.2015) (להלן: "**בג"ץ דסטה**"), במסגרתו נבחנה חוקתיות ההוראה להחזיק מסתננים במשמורת ובמרכז שהייה.

7. במסגרת ההליך בבג"ץ דסטה, הוגש תצהירו של מר יוסי אדלשטיין, ראש מנהל אכיפה וזרים, שממנו עלה כי עד לשנת 2015, נדונו 45 בקשות בלבד, מתוכן 5 אושרו ו-40 נדחו (ראו סעיף 4.א. לתצהירו של מר אדלשטיין).

העתק תצהירו של מר אדלשטיין בבג"ץ דסטה מצורף ומסומן **<u>כנספח 2.</u>**

8. בית המשפט העליון התייחס לנתונים אותם ציין מר אדלשטיין בתצהירו. כך לדוגמה, כבוד השופטת חיות קבעה בסעיפים 4-3 לפסק דינה:

> "הפגיעה הבלתי מידתית באלה המוחזקים במרכז השהייה מתחדדת **נוכח הקצב האיטי מאוד שבו מטפלת המדינה בבקשות מקלט המוגשות ליחידת ה RSD-וכן נוכח האחוז האפסי של הבקשות שאותן אישרה המדינה עד כה**.
>
> ...
>
> מן התצהיר המשלים שהגישו המשיבים 2-5 ביום 16.2.2015 בעתירה דנן, עולה כי מאז ניתן פסק הדין בעניין איתן **לא חל כל שינוי בקצב הטיפול בבקשות המקלט וכן עולה מן התצהיר כי שיעור הבקשות שאושרו נותר אפסי**. כך, החל מחודש יולי 2009 ועד ליום 5.2.2015, אושרו בסך הכול תשע בקשות מקלט שהגישו נתיני סודן ואריתריאה ונדחו 1,037 בקשות. נתון זה מעמיד את שיעור בקשות המקלט שאושרו בישראל בתקופה הנ"ל לנתיני סודן ואריתריאה על כ-0.9%. אם משווים את הנתון האמור לשיעור בקשות המקלט של נתינים אלה שאושרו בעולם, יש בהשוואה זו היא כשלעצמה כדי לעורר סימני שאלה באשר לאופן שבו דנה המדינה בבקשות אלה ומכריעה בהן, בבחינת סוף הדבר מעיד על תחילתו...
>
> **הדברים מקבלים משנה תוקף גם נוכח הנתונים העולים מן התצהיר המשלים והמתייחסים לקצב הטיפול של המדינה בבקשות המקלט. בתצהיר המשלים נאמר כי "[...] סדר העדיפויות בטיפול בבקשות מקלט של מסתננים שמדינת מוצאם היא אריתריאה או סודן, יהיה כך שתינתן עדיפות לבחינת בקשות של שוהים במרכז השהייה." אולם עיון בנתונים שפורטו בתצהיר מעלה כי בפועל קצב הטיפול בבקשות אלה רחוק מלהניח את הדעת. כך, נכון ליום הגשת התצהיר, מתוך 3,165 בקשות מקלט שהוגשו החל מחודש יולי 2009 ועד ליום 5.2.2015 על-ידי מסתננים שמוצאם בסודן - 2,184 בקשות (כ-70%) נותרו עדיין תלויות ועומדות, ומתוך 2,408 בקשות שהוגשו על-ידי מסתננים שמוצאם באריתריאה - 1,335 בקשות (כ-55%) נותרו עדיין תלויות ועומדות. נתון חשוב שאותו ראוי להזכיר בהקשר זה הוא כי 1,521 מתוך 1,940 המסתננים שהוחזקו במרכז השהייה נכון ליום 9.2.2015 הגישו בקשות מקלט ורובם (862 מסתננים) עשו כן בעודם מוחזקים במרכז השהייה**".

9. עוד יצוין כי בתצהירו מיום 16.2.2015 מר אדלשטיין העריך כי ניתן יהיה לסיים את בחינת כל בקשות המקלט של יוצאי אריתריאה וסודן **<u>בתוך שנה</u>**.

10. אלא שבפועל, למרות שחלפו למעלה מארבע שנים ממועד מתן פסק הדין בבג"ץ דסטה, אנו רחוקים מרחק רב מסיום בחינת בקשות מקלט על ידי המשיבה. חמור מכך, בפועל התברר כי קצב בירור בקשות המקלט כמעט ולא השתנה עם הזמן והקצב נותר איטי ורצוף כשלים.[6]

11. בעקבות כך, הוגשו בנושא מספר עתירות לבית המשפט העליון, אשר עודן מתבררות בימים אלו. בין היתר, ניתן לציין את בג"ץ 4630/17 **TAGAL נ' שר הפנים** במסגרתה נדרש המשיב לאמץ קווים מנחים לבחינה והכרעה בבקשות מקלט של יוצאי חבל דארפור; בג"ץ 7552/17 **משרד תומר ורשה – עורכי דין נ' ראש הממשלה** במסגרתה נדרשו המשיבים לתת מעמד של תושבות ארעית לכל מבקשי המקלט יוצאי חבל דארפור אשר בקשות המקלט שלהם טרם הוכרעו (שתי העתירות אוחדו לדיון אחד אשר להלן ייקרא "**עניין TAGAL**"); בג"ץ 7982/17 **איסמעיל נ' שר הפנים** במסגרתה נדרשו המשיבים לבחון ולהכריע בבקשות המקלט של העותרים, יוצאי חבל דארפור (הדיון בעתירה הוקפא עד להכרעה בעניין TAGAL); בג"ץ 1031/18 **MOSHIR נ' שר הפנים** במסגרתה נדרשו המשיבים לפעול ביחס לבקשות המקלט של יוצאי הרי הנובה והנילוס הכחול בסודן.

12. **המשותף להליכים אלו הוא הדרישה כי המשיבה תפעל ותקדם את בחינת בקשות המקלט של יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול שבסודן**.

13. כאמור, הליכים אלו עודם תלויים ועומדים. ואולם, במסגרת ההליכים, הודיעה המדינה כי בכוונתה לאמץ מספר החלטות. מהות ההחלטות וחשיבותן תפורטנה להלן, אך לעת זו ייאמר כי במסגרת ההליכים בעניין TAGAL המשיבה הודיעה כי תאריך את אשרות השהייה של מבקשי מקלט נתיני סודן יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, <u>לשנה בכל פעם</u> (במקום חודשיים כפי שהיה עד כה). הודעה זו קיבלה תוקף של החלטה **<u>ביום 19.3.2019</u>**. בנוסף, בהודעת המשיבה מיום 9.7.2019, לגביה יפורט להלן, המשיבה הודיעה כי הכיתוב "רישיון זה אינו מהווה רישיון עבודה" המופיע על אשרות השהייה של יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, כמו גם יוצאי אריתריאה, יוסר (<u>נספח 4</u> להלן).

העתק ההחלטה בעניין TAGAL מיום 19.3.2019 מצורף ומסומן **<u>כנספח 3.</u>**

14. **<u>ביום 9.7.2019</u>** המשיבה מסרה הודעת עדכון בעניין TAGAL. במסגרת הודעת העדכון נמסר כי נכון למועד זה, המצב הפוליטי בסודן אינו ברור, עקב הפיכה שלטונית שנערכה במדינה, אשר נוצרה בעקבות מחאה אזרחית אלימה. לאור זאת, נכון למועד זה, המשיבים ציינו כי אין בכוונתם לבחון בקשות מקלט פרטניות של אזרחי סודן "עד להתייצבות המצב במדינה". **בכך, מדיניות המשיבה, שלא לבחון בקשות מקלט פרטניות של אזרחי סודן הפכה לרשמית**.

העתק הודעה ובקשה מטעם המדינה בעניין TAGAL, מיום 9.7.2019, מצורף ומסומן **<u>כנספח 4.</u>**

[6] מבקר המדינה **דו"ח שנתי 68ג** (2018) 1444-1441.

15. במאמר מוסגר ייאמר כי עד למועד מסירת עמדת המשיבה בעניין TAGAL, המשיבה הכחישה כי מדובר במדיניות מוצהרת. בעבר, המשיבה טענה כי הקושי בבירור בקשות המקלט נובע מהיעדר כוח אדם ברשות (ראו התצהיר המשלים שהוגש בעניין דסטה, נספח 2 לעיל). בהמשך, המשיבה טענה כי אינה יכולה להכריע בבקשות המקלט, ללא אימוץ עמדה עקרונית בנוגע ליוצאי חבל דארפור, וזאת בשעה שעמדה אצל המשיב טיוטת חוות דעת בנושא. כעת, כאמור, המשיבה טוענת כי אינה יכולה לאמץ חוות דעת עקרונית, וזאת, עד להתייצבות המצב בסודן.

16. על מנת שלא להרחיב בנושא שלא לצורך, העותרת תפנה לעניין זה לאמור בערר (בי"ד לעררים – חוק הכניסה לישראל ירושלים) 1364/15 **חסן נ' משרד הפנים – רשות האוכלוסין וההגירה** (נבו, 04.05.2017), בסעיפים 19-18.

17. **כך או כך, נכון למועד זה, בקשות מקלט של אזרחי סודן אינן נבחנות, מתוך מדיניות, אשר לאחרונה הפכה להיות מדיניות מוצהרת. חלף זאת, כפי שיפורט להלן, מעניקה המשיבה הקלות שונות למבקשי מקלט יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים.**

ג.2. <u>ההקלות שהמשיבה נתנה למבקשי המקלט יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים וחשיבותן עבור מבקשי המקלט הזכאים להן</u>

18. כאמור לעיל, במסגרת הדיון בעניין TAGAL (לעיל), המשיבה הודיעה כי חלף בחינת בקשות המקלט של יוצאי סודן היא תעניק למבקשי מקלט יוצאי חבל דארפור (ובהמשך הודיעה כך גם לגבי יוצאי הרי הנובה והנילוס הכחול) הקלות שונות בכל הנוגע לאשרות השהייה בישראל (להלן: "**ההקלות**"):

18.1. ראשית, כאמור בהחלטת בית המשפט מיום 19.3.2019 (<u>נספח 3</u> לעיל), אשרת השהייה 5/א/2 של בני השבטים הלא ערביים, יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, תוארך בכל פעם <u>לתקופה של שנה</u>, וזאת במקום לתקופה של חודשיים בלבד, כפי שהיה עד כה.[7]

18.2. שנית, הכיתוב "רישיון זה אינו מהווה רישיון עבודה" יוסר מאשרות השהייה של בני השבטים הלא ערביים.

18.3. בנוסף ייאמר כי בין לבין ניתן מעמד הומניטרי מסוג א/5, המעניק אשרה ורישיון לישיבת ארעי לכ-800 יוצאי חבל דרפור. בנוסף, מהודעת המשיבים בעניין TAGAL לעיל, עולה כי בתקופה הקרובה יינתן מעמד מסוג ב/1, המעניק רשיון עבודה בישראל לכ-300 יוצאי חבל דארפור נוספים. יובהר, החלטות הממשלה ניתנו בכל פעם על פי קריטריונים שונים כגון גיל ומועד הכניסה לישראל. ואולם, בראש ובראשונה הקריטריון העיקרי הינו זיהויים כיוצאי חבל דארפור, במועד

[7] בהודעה שהוגשה על ידי המשיבים ביום 9.7.2019 בעניין TAGAL נאמר כי ההחלטה האמורה תחול גם לגבי יוצאי חבל הרי הנובה והנילוס הכחול.

קבלת ההחלטה. משכך, יוצאי חבל דארפור שאינם מזוהים ככאלה, אף אם עומדים ביתר הקריטריונים, לא קיבלו את אותו מעמד.

העתק מכתבה של גב' אורית שרמי – ממונה ביקורת הגבולות, ממנו עולה כי רק מי שזוהה כיוצא חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול במועד הרלוונטי יהיה זכאי לקבלת המעמד הרלוונטי מצורף ומסומן **כנספח 5.**

19. יודגש כי הקלות אלו הן משום נחמה פורתא עבור מבקשי מקלט, החיים בישראל מזה שנים רבות. ואולם, בכך יש כדי להסיר, ולו במעט, חלק מהמכשולים הרבים העומדים בפני מבקשי המקלט יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול.

20. כך, לעניין **הארכת רישיונות השהייה לשנה בכל פעם**: נכון למועד זה, מבקשי מקלט נדרשים להאריך את רשיון השהייה שלהם בישראל **מדי חודשיים**. זאת בשעה שכיום, פרט ללשכה באילת, הפועלת יומיים בשבוע, לשכת המשיבה בבני ברק היא הלשכה היחידה המקבלת את כל מבקשי המקלט המבקשים להאריך את אשרת השהייה שלהם.

21. משמעות הדבר הינה כי אחת לחודשיים נדרש כל מבקש מקלט להתייצב בלשכה בבני ברק. עבור רבים מהם, מדובר ביום שלם של היעדרות מהעבודה, הן בשל התורים הארוכים הקיימים בלשכה זו, בהיותה הלשכה היחידה הפועלת ברחבי הארץ והן בשל הצורך של אלו המתגוררים מחוץ לגוש דן לנסוע מרחק רב לצורך ההתייצבות בלשכה.

22. משכך, ההקלה לפיה מעתה יוכלו אותם מבקשי מקלט להתייצב אחת לשנה, במקום אחת לחודשיים, בלשכת המשיבה בבני ברק, מהווה שינוי משמעותי וחשוב עבור אותם מבקשי מקלט הממתינים מזה שנים להסדרת מעמדם.

23. גם **ההקלה לפיה הכיתוב "רישיון זה אינו מהווה רישיון עבודה" המופיע על אשרות השהייה יוסר**: יש בה כדי להקל במעט את חייהם את מבקשי המקלט. מדובר אמנם בהקלה בסיסית ביותר, אשר אין בה כדי לשנות דבר בזכויותיהם של מבקשי המקלט, אך ייתכן ותקל על חלקם למצוא עבודה ותסיר מכשול אחד מיני רבים העומדים בפניהם.

24. יובהר, נכון למועד זה, מבקשי מקלט שבקשות המקלט שלהם עדיין מתבררות, אינם אוחזים באשרת עבודה ב/1. במקום זאת, במסגרת בג"ץ 6312/10 **קו לעובד נ' הממשלה** (פורסם בנבו, 16.01.2011) המדינה הסכימה שלא לבצע פעולות אכיפה כנגד "מסתננים שלא ניתן לגרשם למדינות מוצאם" (כאמור בפסק הדין, דהיינו, מבקשי מקלט, בהם מבקשי מקלט יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול).

25. הקושי הגדול במדיניות זו הינו שהיא אינה מתירה את העסקתם של מבקשי המקלט אלא רק קובעת מדיניות "אי אכיפה". ודוק: אין מדובר רק בהבדל משפטי שבין "היתר" לבין "אי-אכיפה" אלא מדיניות שיש לה משמעות רבה לגבי יכולתם של מבקשי מקלט למצוא עבודה. בפועל, מעסיקים רבים, בעיקר מעסיקים פרטיים או "קטנים" או מעסיקים שאינם נמצאים בתחומי תל-אביב, שאינם מכירים את המצב המשפטי הבלתי-מוסדר, נרתעים

מהעסקה של עובדים ללא אשרת עבודה תקפה כדין. זאת, בפרט כשעל אשרות השהייה של אותם מבקשי מקלט מופיע במפורש הכיתוב "רישיון זה אינו מהווה רישיון עבודה".

26. ראו לעניין זה דברי מבקר המדינה בעניין הסדר אי-אכיפה, אשר כאמור נקבע בשנת 2010, כהסדר זמני, אך בפועל, עודנו בתוקף גם נכון למועד זה:[8]

> "גם לאחר פרסום הדוח הקודם המשיכה רשות האוכלוסין ליישם את הסדר אי האכיפה באופן המערים מגוון קשיים על זרים ועל מעסיקים פוטנציאליים: רישיון הישיבה שמנפיקה רשות האוכלוסין לזרים שאינם בני הרחקה מנוסח בלשון עמומה, ועקב כך גם לזרים שהאיסור על העסקתם אינו אמור להיאכף אין מעמד ברור או מסמך המאשר כי מותר להעסיקם; באופן הניסוח באתר המרשתת של הרשות יש כדי לשמר את חוסר הבהירות של המידע המוצג למעסיקים פוטנציאליים; מסע ההסברה של הרשות משמר את העמימות בדבר חוקיות ההעסקה של זרים שאינם בני הרחקה, מאחר שגם בו לא מובהר כי קיימת מדיניות אי אכיפה של איסור העסקתם של זרים כאמור. **כל אלה עלולים להקשות על זרים שאינם בני הרחקה למצוא עבודה כדי להתקיים בכבוד**".

27. משכך, הסרת הכיתוב אמנם אין בה כדי לשנות את המצב המשפטי החל לגבי העסקתם של מבקשי המקלט, אך יש בה כדי להקל, ולו במעט, מציאת מקום עבודה אשר יעסיק אותם.

28. על כן, אף כי כאמור יש בהקלות אלו כדי לסייע אך מעט לאותם מבקשי מקלט החיים בישראל שנים רבות, מובן כי בכל זאת, יש חשיבות רבה לקבלת ההקלות עבורם.

29. **ויודגש, להקלות אלו זכאים כל יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים ללא סייגים. אלא שבפועל, עקב מדיניות המשיבה, רבים מהם אינם מזוהים אצל המשיבה ככאלה ועל כן אינם מקבלים הקלות אלו בפועל.**

ג.3. <u>נוהל הטיפול בבקשות מקלט והליך זיהוי מבקשי המקלט</u>

30. בטרם נידרש למחדל המשיבה, בכך שאינה מזמנת את מבקשי המקלט יוצאי סודן בני העמים הלא ערביים לראיונות זיהוי, נסביר בקצרה על הליך בקשת המקלט.

31. כאמור לעיל, יחידת הטיפול בבקשות מקלט פועלת בהתאם לנוהל הטיפול בבקשות מקלט. נוהל זה עבר מספר עדכונים עם השנים, כשנכון למועד זה, היחידה פועלת בהתאם למהדורה השביעית, מיום 16.1.2018 (ראו <u>נספח 1</u> לעיל).

[8] מבקר המדינה **דו"ח שנתי 64ג** (2014) 151-150.

32. בהתאם לנוהל, הליך בקשת המקלט מחולק לשלושה חלקים:

32.1. בשלב הראשון ייערך **<u>רישום וזיהוי</u>** של מבקש המקלט (סעיף 2 לנוהל). בתום השלב, אם עלה חשד שמבקש המקלט אינו מי שהוא טוען להיות או שהוא אינו אזרח המדינה עליה הצהיר כמדינת אזרחותו, תועבר בקשתו לבחינת ראש צוות ביחידת הטיפול בבקשות מקלט, אשר יכריע בשאלת זהותו ונתינותו של מבקש המקלט. אם נמצא כי אינו מי שהוא טוען להיות או שאינו אזרח המדינה לה הוא טוען, בקשתו תידחה על הסף. **רק אם התעורר חשד "שאינו נתין המדינה עליה הצהיר כמדינת אזרחותו, באופן שאינו מאפשר להמשיך בראיון..." יועבר עניינו לבחינת ראש צוות מיחידת ה RSD.**

32.2. בשלב השני ייערך **<u>ראיון בסיסי</u>** למבקש המקלט (סעיף 3 לנוהל). בתום שלב זה, המראיין רשאי לפעול באחת משתי דרכים: האפשרות הראשונה הינה דחייה על הסף (סעיף 4 לנוהל), במקרה שבו לאחר הראיון נמצא שבקשת המקלט אינה מגבשת אף לא אחד מהיסודות הקבועים באמנת הפליטים, אז יעביר המראיין את הבקשה לראש צוות שעבר הכשרת RSD לאישור דחיית הבקשה על הסף. ככל שהבקשה לא הועברה להליך של דחייה על הסף, תועבר הבקשה לשלב השלישי.

32.3. רק בשלב השלישי, וככל שבקשת המקלט לא נדחתה על הסף בשני השלבים הראשונים, ייערך למבקש המקלט **<u>ראיון מקיף</u>**, אשר לאחריו תועבר הבקשה להליך של דחייה בסדר דין מהיר או שתועבר לדיון בפני יו"ר הוועדה המייעצת לענייני פליטים לשר הפנים או לדיון בפני הוועדה, בהתאם לנסיבות. **מהנוהל עולה כי ככל שמבקש המקלט אינו שוהה במשמורת, הרי שהראיון הבסיסי והראיון המקיף ייערכו במנותק זה מזה**.

33. מן האמור עולה, כי זיהוי מבקש המקלט נעשה כבר בשלב הראשון שלאחר הגשת הבקשה, וכי **ככלל, אינו מצריך ראיון מיוחד**. עוד עולה מהאמור בנוהל, כי גם במקרים שבהם נדרש ראיון או הליך בחינה לזיהוי מבקש המקלט, הרי שזה נעשה **<u>במנותק</u>** מיתר השלבים ובעיקר משלב בחינת בקשת המקלט. **<u>במידה ומתעורר ספק בעניין זהותו של מבקש המקלט – בחינה זו נערכת על ידי גורם שונה ביחידה: ראש צוות ולא המראיין הראשון שפגש בו</u>**.

34. על אף האמור, בפועל, חיים בישראל עשרות מבקשי מקלט אזרחי סודן הטוענים להיותם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, אשר מסיבות שונות אינם מזוהים ככאלה במשרדי המשיבה, ומשכך אינם מקבלים את אותן הקלות להן זכאים מבקשי מקלט החברים באותן קבוצות.[9]

35. יודגש כי בעבר, המשיבה ערכה ראיונות זיהוי למבקשי מקלט יוצאי סודן. כך לדוגמה, בתקופה שבה מתקן "חולות" פעל, ולאחר שהוחלט כי מבקשי מקלט יוצאי חבל דארפור לא יופנו לשהייה במתקן, כפי שיפורט להלן:

[9] אצל העותרת רשומים כ-30 מבקשי מקלט יוצאי חבל דארפור, אשר אינם מזוהים ככאלה ואשר בעניינם העותרת פנתה למשיבה בבקשה כי ייערכו להם ראיונות זיהוי (<u>נספחים 9, 11</u> להלן). מטבע הדברים, מאחר ומדובר במבקשי מקלט שאינם מזוהים כיוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, קשה לאמוד את המספרים המדויקים.

36. כידוע, בשנים 2013-2018 פעל מתקן השהייה "חולות" (לעיל ולהלן: "**מתקן חולות**"). מרכז השהייה הוקם מכוח החוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט) (תיקון מס' 4 והוראת שעה), תשע"ד-2013, ס"ח 74 (להלן: "**תיקון מס' 4 לחוק למניעת הסתננות**"). במסגרת הליך שהתנהל בנושא, ערר 2167-16 **אבאקר נ' מדינת ישראל – רשות האוכלוסין וההגירה**[10] ביום 10.10.2016 המדינה מסרה הודעה מטעמה לפיה "לאחר שקילת מכלול השיקולים, הוחלט, בשלב זה, שלא להפנות סודנים יוצאי חבל דארפור למתקן "חולות", זאת לאחר שהנתונים מלמדים על כך שמרבית חברי הקבוצה הגישו בקשות למקלט מדיני לפני מספר שנים ובקשותיהם טרם נענו".

העתק הודעת המדינה מיום 10.10.2016 בערר 2167-16 **אבאקר נ' מדינת ישראל – רשות האוכלוסין וההגירה** מצורף ומסומן **<u>כנספח 6.</u>**

37. בעקבות ההחלטה שלא להפנות יוצאי חבל דארפור למתקן חולות, המדינה נדרשה, כמובן, **לזהות** את יוצאי חבל דארפור. אמנם, חלק ממבקשי המקלט יוצאי חבל דארפור זוהו בשלב זה ככאלה, ככל הנראה על סמך האמור בבקשת המקלט שלהם או על סמך מסמכים שהציגו במסגרת הבקשה, אך רבים אחרים לא זוהו כיוצאי חבל דארפור. יצוין כי מבין יוצאי חבל דארפור שהופנו למתקן חולות, על אף הודעת המדינה, רבים אחזו במסמכים המזהים אותם כיוצאי חבל דארפור, כגון דרכונים.[11]

העתק הודעת המדינה מיום 25.6.2017 בערר 1830-17 **בהאר נ' מדינת ישראל – רשות האוכלוסין וההגירה** והמכתב הנלווה לה, בו נקבע כי לגבי נתיני סודן הטוענים להיותם יוצאי חבל דארפור, ייערכו להם ראיונות זיהוי במתקן חולות מצורף ומסומן **<u>כנספח 7.</u>**

38. דהיינו, על מנת לעמוד באמור בהודעתה, היה על המשיבה לערוך לטוענים כי הם יוצאי חבל דארפור, אשר לא זוהו ככאלה במערכות הממוחשבות של המשיבה **ראיונות זיהוי**, אשר נערכו במתקן חולות.[12]

39. להשלמת התמונה ייאמר כי מי שהופנה לראיון זיהוי נדרש להתייצב במתקן חולות, לתקופה של ימים רבים, עד לעריכת ראיון הזיהוי (ראו גם האמור במכתב הנלווה להודעת המדינה בעניין בהאר, <u>נספח 7</u> לעיל). במענה לפניות העותרת באותה עת, בבקשה כי ראיונות הזיהוי ייערכו במקום אחר, שאינו מתקן חולות (הן בשל המיקום של מתקן חולות והן בשל העובדה שהזימון לראיון הזיהוי חייב את מבקשי המקלט "לשהות" במתקן חולות ימים רבים עד לעריכת ראיון הזיהוי בפועל) נאמר על ידי המשיבה כי במתקן חולות ישנו צוות אשר עבר הכשרה לעריכת ראיונות הזיהוי והוא אמון על עריכתם.

---

[10] דיון מאוחד עם ערר 2187-16 **סולימן נ' מדינת ישראל רשות האוכלוסין וההגירה** וערר 2192-16 **סולימן נ' מדינת ישראל רשות האוכלוסין וההגירה**.

[11] במהלך התקופה שאחרי הודעת המדינה, רבים מבין יוצאי חבל דארפור שהופנו למתקן חולות פנו לעותרת בבקשה כי תסייע להם להשתחרר מהמתקן. מפילוח שעשתה העותרת באותה עת, נמצא כי לפחות לגבי מחצית מבין כ-400 פניות שקיבלה, היה למדינה מידע מקדים כי מדובר ביוצאי חבל דארפור.

[12] ראו: דו"ח המוקד: **כליאת מהגרים ומבקשי מקלט בישראל – דו"ח מעקב שנתי 2017** 17-15, מרץ 2018 זמין בקישור: (https://hotline.org.il/publication/detention_2017/)

40. במרץ 2018 נסגר מתקן חולות. למיטב ידיעת העותרת, החל ממועד זה, המשיבה חדלה מלערוך ראיונות זיהוי למבקשי מקלט הטוענים להיותם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול.

41. לסיכום פרק זה, המשיבה, כחלק ממדיניות של שר הפנים וממשלת ישראל, אינה עורכת ראיונות מקלט ואינה דנה בבקשות מקלט של יוצאי סודן, בני השבטים הלא ערביים. בעוד שבעבר היה מדובר במדיניות לא מוצהרת, הרי שמתשובת המשיבים בעניין TAGAL עולה כי כעת מדובר במדיניות רשמית ומוצהרת.

42. במקום לבחון את בקשות המקלט של יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים, שר הפנים העניק להם הקלות שונות כמפורט לעיל. ויודגש בשנית, הקלות אלו אינן אלא בבחינת המעט שבמעט ואין בהן כדי להחליף הענקת מעמד של פליט, כמתבקש בהתאם לדין.

43. יחד עם זאת, מובן כי גם הקלות אלו יש בהן כדי לשפר את חייהם של מבקשי המקלט. אשר על כן, ישנה חשיבות רבה לשאלת זיהוים של יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים ככאלה.

44. כפי שצוין לעיל, בפועל, אף אין מדובר בהליך סבוך, שכן ממילא, בחינת בקשת המקלט נעשית בשלושה שלבים, כשהראשון שבהם הוא זיהוי מבקש המקלט ומוצאו.

45. על אף האמור, המשיבה מסרבת לערוך ראיונות זיהוי למבקשי מקלט אשר אינם מזוהים אצלה כיוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, **<u>כשטענתה הינה כי ראיונות הזיהוי ייערכו כחלק מראיונות המקלט</u>**.

46. **כך נוצר מצב חלמאי ממש שבו מצד אחד המשיבה אינה עורכת ראיונות מקלט ליוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים, כתוצאה של מדיניות מכוונת ומוצהרת, ובמקום זאת מעניקה להם הקלות שונות, אך מסרבת להעניק את אותן הקלות למי שטוענים להיות יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, אך אינם מזוהים אצל המשיבה ככאלה, וכורכת את ההכרה בהם כמשתייכים לקבוצה זו עם ראיונות המקלט, אותם אינה עורכת.**

ד. <u>פניות העותרת למשיבה בדרישה לערוך ראיונות זיהוי למבקשי מקלט יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים</u>

47. העותרת פנתה למשיבה מספר פעמים בבקשה כי תערוך ראיונות זיהוי למבקשים הטוענים כי הם יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים. הפניות נערכו בשם מבקשים, אשר פנו לעותרת בבקשה לקבל את סיועה בנושא הסדרת זיהויים לצורך קבלת ההקלות להן זכאים בני השבטים הלא ערביים.

48. מבקשי המקלט, בשמם פנתה העותרת, הינם כולם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול אשר מרביתם נכנסו לישראל בין השנים 2010-2012 וחיים כאן שנים רבות. יצוין כי

רבים מהם אוחזים בדרכון מסודן בו נרשם במפורש מקום מוצאם ומשכך, לא ברור כלל מדוע אינם רשומים אצל המשיבה כיוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול.

העתק צילומי דרכון לדוגמה, ללא פרטים מזהים, של פונים בשמם פנתה העותרת למשיבה מצורף ומסומן **<u>כנספח 8.</u>**

49. למען הסדר הטוב, להלן יפורטו הפניות שערכה העותרת למשיבה:

49.1. ביום 24.4.2018 פנתה העותרת לממונה ביקורת הגבולות – מנהל אכיפה וזרים, בבקשה כי ייערך ראיון זיהוי לפונה 1, וזאת כדי שיזוהה כיוצא חבל דארפור, ועל מנת שיהיה זכאי להקלה (שחלה באותה עת על יוצאי חבל דארפור) לפי אשרת השהייה שלו תוארך לחצי שנה בכל פעם. מכתב תזכורת בעניין נשלח ביום 10.5.2018.

49.2. בעניין דומה העותרת פנתה ביום 1.5.2018 לממונה ביקורת הגבולות – מנהל אכיפה וזרים, בבקשה כי ייערך ראיון זיהוי לפונה 2, וזאת כדי שיזוהה כיוצא חבל דארפור.

49.3. כך גם ביום 6.5.2018 פנתה העותרת לממונה ביקורת הגבולות – מנהל אכיפה וזרים, בבקשה כי ייערך ראיון זיהוי לפונה 3, וזאת כדי שיזוהה כיוצא חבל דארפור.

העתק פניות העותרת בבקשות לתאם ראיונות מקלט, במחיקת פרטים מזהים, מצורף ומסומן **<u>כנספח 9.</u>**

50. יודגש כי מרבית הפניות שביצעה העותרת בעניינם של פונים שונים, כלל לא נענו על ידי המשיבה.

51. לאחר פניות אלו, ביום 11.6.2018, פנתה גב' אלכסנדרה רוט-גנור לגב' אורית שרמי, ממונה ביקורת הגבולות – מינהל אכיפה וזרים, בשאלה כיצד יש לפעול כדי לתאם ראיונות זיהוי למבקשי מקלט יוצאי חבל דארפור אשר פנו לעותרת בבקשה כי תסייע להם. במענה לכך, הגב' שרמי השיבה כי מי שיש בעניינו בקשת מקלט פתוחה, ראיונות הזיהוי ייערכו כחלק מהליך בחינת בקשת המקלט. בתשובתה של גב' שרמי לא היה כדי להבהיר את האופן שבו ניתן יהיה לקיים ראיונות זיהוי ללא תלות בראיונות המקלט.

העתק מכתבה של גב' אלכסנדרה רוט-גנור לגב' אורית שרמי ותשובתה של גב' שרמי מצורף ומסומן **<u>כנספח 10.</u>**

52. בהמשך לפניות אלו, ביום 18.2.2019 העותרת פנתה ליחידת הטיפול במבקשי מקלט, בשמם של תשעה מבקשי מקלט, אשר כולם אזרחי סודן ואשר העלו טענה כי הם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, וגילם מעל 40 שנים, בבקשה כי ייערכו להם ראיונות לצורך זיהוים כיוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול.

53. ביום 8.4.2019 השיבה גב' רונית דמרי, ראש ענף RSD במשיבה, לפנייה זו בתשובה לקונית לפיה: "בקשות המקלט של... מבקשי המקלט הנזכרים בפנייתכם, נמצאות בטיפול ביחידה. לכשייקבעו מועדים לראיונות הם ישלחו למשרדכם".

העתק פניית העותרת מיום 18.2.2019 ותשובת המשיבה מיום 8.4.2019 מצורף ומסומן **כנספח 11.**

54. ביום 29.5.2019 העותרת פנתה ליחידת הטיפול במבקשי מקלט, בשמם של 26 מבקשי מקלט, אשר כולם אזרחי סודן ואשר העלו טענה כי הם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, בבקשה כי ייערכו להם ראיונות לצורך זיהוים ככאלה, וזאת על מנת שגם הם יזכו להקלה לפיה רישיונות השהייה שלהם בישראל יוארכו לשנה בכל פעם.

55. העתק פניית העותרת מיום 29.5.2019, במחיקת פרטים מזהים וללא נספחיה, מצורף ומסומן **כנספח 12.**

56. במקביל לפניות העותרת, אשר כאמור, מרביתן כלל לא נענו, התקבלה במשרדי הח"מ תשובתו של מר יוסי אדלשטיין, ראש מינהל אכיפה וזרים במשיבה, לפנייתן של עו"ד אחרות, בנושא דומה, בה נאמר במפורש כי המשיבה כורכת את ראיונות הזיהוי עם ראיונות המקלט. כך נאמר בסעיף 11 לתשובתו של מר אדלשטיין:

> "כל מבקש מקלט מסודן שזומן לראיון במסגרת הליך בחינת בקשתו לקבלת מקלט מדיני מקלט [הטעות במקור – הח"מ] יעבור ראיון מלא, כאשר במסגרת הליך בחינת בקשת המקלט תיבחן גם שאלת זהותו".

ובהמשך בסעיף 13:

> "משכך הדברים, הרי שקבלת המבוקש להפריד ולערוך שני ראיונות שונים, הראשון לבחינת זיהויו של המבקש ואילו השני לבדיקת בקשת המקלט, תהווה שימוש לא מושכל במשאבים המוגבלים וצפויה בסופו של יום לפגוע בכלל אוכלוסיית מבקשי המקלט".

העתק תשובת מר יוסי אדלשטיין לפניית עוה"ד כרמל פומרנץ ומיכל פומרנץ מיום 7.7.2019 מצורף ומסומן **כנספח 13.**

57. מן האמור עולה טענה ברורה מצד המשיבה: יוצאי סודן יוזמנו לראיונות מקלט וכחלק מהליך זה, ייערך להם ראיון הזיהוי, במסגרתו יזוהו כיוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול.

58. אלא שבפועל, התמונה הפוכה לחלוטין. ביום 9.7.2019, יומיים בלבד לאחר שניתנה תשובתו של מר אדלשטיין, התקבלה הודעה ובקשה מטעם המדינה בעניין TAGAL שהוזכר לעיל. מהודעת המדינה עולה כי בחודשים האחרונים התקיימו בסודן שינויים פוליטיים רבים, אשר תוצאתם עדיין אינה ברורה. בין היתר, נטען כי נשיא סודן בשלושים השנים האחרונות

הודח במסגרת הפיכה צבאית. לאור זאת, קיים סודן חוסר ודאות פוליטי ושלטוני וחוסר יציבות, בין היתר באזורי דארפור, דרום כורדופן והנילוס הכחול.

59. לאור המצב הבלתי ודאי ובלתי יציב בסודן, טענה המדינה בעניין TAGAL כי אין ביכולתה במועד זה לבחון באופן פרטני בקשות מקלט של יוצאי סודן וכי "נכון יהיה להפנות את עובדי יחידת ה- RSD שעסקו בבחינת בקשות אלה לבחינת בקשותיהם של מבקשי מקלט אריתריאים" (סעיף 9 להודעה ובקשה מטעם המדינה בעניין TAGAL).

העתק הודעה ובקשה מטעם המדינה בעניין TAGAL מיום 9.7.2019 צורף לעיל כנספח 4.

60. כך נוצר מצב אשר אין דרך להגדירו מלבד מעגל שוטה. מחד גיסא, המשיבה הודיעה כי אין בכוונתה לערוך ראיונות מקלט לנתיני סודן. במקום זאת, ועל מנת להקל במקצת את מצבם של מבקשי המקלט יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים, המשיבה הודיעה על מתן הקלות שונות לבני קבוצה זו, בהן האפשרות לחדש את אשרת השהייה בישראל אחת לשנה, במקום אחת לחודשיים כפי המצב השורר כיום וכן מחיקת ההערה כי האשרה אינה מהווה רשיון עבודה.

61. אלא, שבפועל, נתיני סודן רבים, בני השבטים הלא ערביים אינם מזוהים במשרדי המשיבה כמשתייכים לקבוצה זו, אך המשיבה מסרבת לערוך להם ראיונות זיהוי וטוענת כי ראיונות אלו ייערכו בד בבד עם עריכת ראיונות המקלט – אותם ראיונות מקלט אשר המשיבה הודיעה חד וחלק כי לא תערוך בעתיד הנראה לעין!

62. **כך, אותם יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים, אשר אינם מזוהים ככאלה נותרים קירחים מכאן ומכאן: מחד גיסא המשיבה אינה עורכת להם ראיונות מקלט, עקב החלטה גורפת שלא לזמן לראיונות מקלט מי שטוען כי הוא נתין סודן ומאידך גיסא אינה מוכנה לערוך להם ראיונות זיהוי על מנת לזהותם כבני השבטים הלא ערביים**.

ה. <u>הטיעון המשפטי</u>

ה.1. <u>הפגיעה בעקרון השוויון</u>

63. הזכות לשוויון מהווה עקרון יסוד של המשפט הישראלי שזכה להכרה עוד בהכרזת העצמאות. מזכות זו נובע האיסור המנהלי על הפליה, אשר נדון לא אחת בבית המשפט. לעניין זה יפים דבריו של כבוד השופט חשין בבג"ץ 6845/00 **ניב נ' בית הדין הארצי לעבודה**, נו(6) 663 (2002) בעמ' 677:

> "הפליה היא, כידוע, יחס בלתי שווה ובלתי הוגן לשווים. אמרנו זאת פעמים אין-ספור ולא נוכל לחדש [...] נשיל את הגלדים החיצוניים של הדוקטרינה, וידענו כי עיקר בה – עיקר-העיקרים – הוא בהגינות או בהיעדר ההגינות כלפי מי שראויים הם ליחס שווה. לשון אחר: השוויון – היפוכה של ההפליה – פירושו הוא, הלכה למעשה, צדק והגינות [...] לא הרי "הפליה" כהרי "הבחנה", שהפליה אסורה והבחנה מותרת. הבחנה –

להבדילה מהפליה – היא יחס שאינו שווה למי שהם שונים, והוא במקום שהשוני הוא מגוף העניין."

64. כבוד השופט ברק אף חידד את הדברים בבג"ץ 11163/03 **ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים ישראל ואח' נ' ראש ממשלת ישראל ואח'** (פורסם בנבו, 27.2.2006) בסעיף 18 לפסק הדין:

> "הפליה אסורה עשויה להתקיים גם בהעדר כוונה או מניע של אפליה מצד יוצרי הנורמה המפלה. לעניין ההפליה, די בתוצאה המפלה. **כאשר מימוש הנורמה שיצרה הרשות – שיכול והתגבשה ללא כוונת הפליה – גורר תוצאה שהיא בלתי שוויונית ומפלה, עשויה הנורמה להיפסל בשל ההפליה שדבקה בה**. הפליה אינה נקבעת אך על-פי מחשבתו וכוונתו של יוצר הנורמה המפלה. היא נקבעת גם על-פי האפקט שיש לה הלכה למעשה." (ההדגשה הוספה).

65. כידוע, פגיעה בשוויון הינה בכל מקרה שבו נעשית הבחנה בין שווים, ללא כל הצדקה לאותה הבחנה. ובעניינו, מדובר בקבוצת מבקשי המקלט יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול. כך, בעוד שחלקם מקבלים את ההקלות אשר העניקה המשיבה בטרם תיבחן בקשת המקלט שלהם, הרי שלגבי רבים אחרים, הם אינם מקבלים את אותן הקלות.

66. ודוק: ההבחנה היחידה בין שתי הקבוצות (אלו המקבלים את ההקלות ואלו שאינם) הינה אדמיניסטרטיבית בלבד: בעוד שחלק ממבקשי המקלט יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים רשומים אצל המשיבה ככאלה, ישנם רבים אחרים אשר אינם רשומים כך. הא ותו לא. **<u>דהיינו, ההבחנה היחידה היא רק ברישומים של המשיבה</u>**.

67. מובן כי מדובר בהבחנה שרירותית, שאינה רלוונטית ואינה ממין העניין. לא יכול להיות חולק כי ההבחנה הרישומית אינה יכולה להוות שיקול רלוונטי להבחנה בין שתי קבוצות, המשתייכות לאותה קבוצה עם אותם מאפיינים.

68. ראו לדוגמה בג"ץ 5496/97 **מרדי נ' שר החקלאות**, נה(4) 540 (2001)(להלן: "**עניין מרדי**") להליך בחינת קבוצת השוויון. בעניין מרדי נקבע כי שינוי מועד הגשת בקשות למענקים, בדיעבד, פוגעת בזכות לשוויון, וכי השיקול של מועד הגשת בקשות אינו יכול להוות שיקול מהותי המצדיק פגיעה בשוויון (שם, בעמ' 558).

69. אם לא די בכך, הרי שגם הסיבה לכך שחלק ממבקשי המקלט בני השבטים הלא ערביים בסודן רשומים ככאלה וחלק אינם רשומים כך, הינה שרירותית. כך, כפי שצוין לעיל, חלק מהפונים למשיבה בבקשה כי יזוהו כמשתייכים לשבטים הלא ערביים אוחזים בדרכון המעיד על היותם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה או הנילוס הכחול או שיש בידיהם מסמכים אחרים המעידים כך. זאת, בשעה שרבים מאלו הרשומים אצל המשיבה כיוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול נרשמו ככאלה על סמך אותם מסמכים בדיוק. ראו לדוגמה <u>נספח 8</u> לעיל, לעניין צילומי דרכון המזהים את האוחזים בהם כיוצאי חבל

דארפור.[13] לחלופין, חלק מאלו הרשומים אצל המשיבה כיוצאי חבל דארפור נרשמו ככאלה בעקבות זימון לראיון זיהוי במתקן חולות, בטרם הפסיקה המשיבה לערוך ראיונות אלו.

70. **כך, נוצר מצב שבו מטעמים שרירותיים בלבד, הנובעים מרישום אדמיניסטרטיבי, נשללות מרבים ממבקשי המקלט יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, אותן הקלות אשר המשיבה מעניקה לבני אותן קבוצות**.

71. לבסוף ייאמר כי אף אם תתקבל טענת המשיבה, כאמור בתשובתו של מר אדלשטיין מיום 7.7.2019 (נספח 13 לעיל), כי לצורך עריכת ראיונות זיהוי ליוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, בנפרד מראיונות המקלט שלהם, היא תצטרך להשקיע משאבים, הרי שאין בכך כדי לשנות את התוצאה:

72. ראשית, משום שבניגוד לטענת המשיבה, אין מדובר בהליך כפול, אלא ממילא מדובר בהליך נפרד. כפי שצוין לעיל, הליך בחינת בקשות מקלט הוא הליך המורכב משלושה שלבים שונים. כבר בשלב הראשון נערך הליך הזיהוי. כך, לדוגמה, רבים מבין יוצאי חבל דארפור מזוהים כבר עתה ככאלה, על סמך הנתונים שמסרו בעת הגשת בקשת המקלט, על סמך מסמכים שהציגו בעת הגשת הבקשה או על סמך ראיונות הזיהוי שנערכו לחלקם.

73. שנית, הליך הזיהוי אמור להיות קצר ופשוט משמעותית מעריכת ראיון עומק למבקש מקלט (וזו כנראה הסיבה שהוא מוגדר כשלב נפרד בנוהל). בהליך הזיהוי, מבקש המקלט מוסר פרטים אודותיו ונשאל שאלות בסיסיות אודות אזור מגוריו הנטען, השפות אותן הוא דובר וכו'. רק אם עלה החשד "שאינו נתין המדינה עליה הצהיר כמדינת אזרחותו, באופן שאינו מאפשר להמשיך בראיון" יועבר עניינו לבחינה של ראש צוות מיחידת ה RSD לשם בירור מעמיק יותר (ויוזכר כי לגבי רבים מהטוענים להיותם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, ממילא אלו האוחזים במסמכים המראים זאת, כך שאין מדובר בהליך מורכב לצורך זיהוים).

74. שלישית, גם אם מדובר בהקצאה תקציבית מסוימת, הרי שאין בכך כדי להצדיק פגיעה בשוויון. בתי המשפט קבעו פעם אחר פעם, כי שיקול תקציבי אינו יכול להיות שיקול מנחה כאשר מדובר בפגיעה בשוויון. ראו לעניין זה עניין מרדי לעיל, בעמ' 558 וכן בג"ץ 205/94 **נוף נ' מדינת ישראל – משרד הביטחון**, נ(5) 449 (1997) בעמ' 463.

ה.2. <u>חוסר סבירות</u>

75. נקודת המוצא הינה כי על רשות מינהלית לבצע את תפקידה, כפי שהוסמכה לו בדין. אלא שבענייננו, בפועל, מזה תקופה ארוכה שהמשיבה אינה בוחנת בקשות מקלט של יוצאי סודן.

[13] כאמור לעיל, הטענה לפיה רבים מיוצאי חבל דארפור שאינם מזוהים ככאלה נושאים מסמכים מזהים, עלתה כבר בתקופה שמתקן חולות היה פעיל. נמצא כי מבין מבקשי המקלט יוצאי חבל דארפור לגביהם הוציאה המדינה הוראת שהייה במתקן חולות, **לפחות לגבי 40% היה מידע מוקדם כי הם יוצאי חבל דארפור**. ראו: דו"ח המוקד: **כליאת מהגרים ומבקשי מקלט בישראל – דו"ח מעקב שנתי 2017** 15-17, מרץ 2018 זמין בקישור: (https://hotline.org.il/publication/detention_2017/).

76. כאמור לעיל, תחילה היה מדובר במדיניות בלתי מוצהרת ובלתי כתובה של המשיבה שלא לבחון בקשות מקלט של יוצאי חבל דארפור (ראו האמור בעניין דסטה, לעיל, בסעיפים 3-4 לפסק דינה של כבוד השופטת חיות). ואולם, היום, לאור הודעת המדינה בעניין TAGAL מיום 9.7.2019 עולה כי מדובר במדיניות ברורה ומוצהרת.

77. ודוק: העותרת סבורה כי עצם ההחלטה שלא לבחון בקשות מקלט של יוצאי סודן, אינה חוקית ואינה חוקתית, אך ההליך דנן אינו עוסק בשאלה זו; עם זאת, **במיוחד בנסיבות בהן המשיבה מצהירה כי אינה בוחנת בקשות מקלט של יוצאי סודן, הימנעותה מלפעול לזהות מבקשי מקלט הטוענים להיותם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, על מנת שיקבלו את ההקלות <u>להן הם זכאים</u> היא בלתי סבירה**.

78. בית המשפט העליון התייחס בעבר לנושא של התמשכות ההליכים לבחינת בקשות המקלט של יוצאי סודן. כך לדוגמה, בעניין דסטה (לעיל) התייחס בית המשפט העליון לפגיעה הנגרמת למבקשי המקלט כתוצאה מאי בחינת בקשותיהם וקבע כי מצבם של מבקשי המקלט, יוצאי סודן ואריתריאה הוא כמצב של **ערפל נורמטיבי** (שם, בסעיף 4 לפסק דינה של כבוד השופטת חיות):

> "נוכח התנהלותה זו של המדינה לגבי נתיני סודן ואריתריאה, נראה כי נתינים אלה לכודים במצב מתמשך ובלתי אפשרי של ערפל נורמטיבי בנוגע למעמדם על כל ההשלכות הקשות הנובעות מכך לגבי זכויותיהם... זאת, משום שמחד גיסא הם אינם מורחקים ישירות לארצם בשל קשיים מעשיים (צפון סודן) או בשל המצב השורר באותה ארץ ועקרון ה-Non-Refoulement (אריתריאה), אך מאידך גיסא המדינה אינה מחליטה בתוך זמן סביר בבקשות המקלט שהגישו ולכשהיא דנה בהן לבסוף היא אינה מאשרת אלא אחוז אפסי מתוכן ונתון זה מעורר, כאמור, סימני שאלה נוכח שיעורי אישור בקשות המקלט של נתינים דומים בעולם".

79. ראו לעניין זה גם האמור בעת"מ (מחוזי חיפה) 49098-10-14 **פלוני נ' משרד הפנים** (פורסם בנבו, 26.01.2015) שם התייחס כבוד סגן הנשיא שפירא להתארכות ההליכים בעניינו של העותר, מבקש מקלט אשר נישא לאזרחית ישראל. אף שהדברים נאמרו ביחס לעותר עצמו, הם יפים ונכונים ביחס למצבם של רבים ממבקשי המקלט בישראל:

> "בשולי האמור ראוי להתיחס למשך הזמן בו תלויה ועומדת בקשתו של העותר להכיר בו כמבקש מקלט/פליט. **מנסיונו המצטבר של בית משפט זה בדיונים בעתירות רבות נראה כי ההליכים להכרה במבקש מקלט כפליט נמשכים זמן רב. למעשה, וככל שלא נדחית בקשה להכרה באדם כמבקש מקלט על הסף, נמשכים ההליכים זמן בלתי סביר כאשר אין כל תאריך יעד ברור לסיום הבדיקה**.
>
> **התארכות הליכים בלתי סבירה זו מהווה עינוי דין**. מעבר לאמור, בהעדר החלטה, מוצא עצמו מבקש המקלט ומוצאים עצמם גורמי המשיב פועלים על בסיס חוסר ודאות, דבר המקשה על הליכי קבלת החלטות ראויות.
>
> נראה כי הגיעה העת לבחון את תפקודו של מנגנון בחינת בקשות להכרה במבקש מקלט כפליט ולנסות להסדיר את ההליכים כך שבחינת בקשות תארך פרק זמן סביר, באופן שבו יהיה צפי ברור למועד סיום ההליך ובלא שמבקש המקלט ימצא עצמו תלוי בין שמים וארץ ללא כל אפיק ברור של

מיצוי ההליך וקביעת מעמדו, באופן שיאפשר את בחינת בקשותיו האחרות לגופו של עניין".

80. ואולם, כאמור לעיל, בעקבות עניין TAGAL הודיעה המשיבה כי היא תעניק ליוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים הקלות שונות, על מנת להקל את שהותם בישראל עד לקבלת החלטה בבקשות המקלט שלהם.

81. כידוע, במקרים מסוימים, יקבע בית המשפט כי הסמכות שיש לרשות לפעול הינה סמכות חובה, דהיינו החובה על הרשות לפעול בהיבט מסוים. בתי המשפט פירשו אמנם את סמכות הרשות לפעול בעניין מסוים כסמכות להפעיל שיקול דעת לגבי אופן ביצוע הסמכות, אך נקבע כי הרשות חייבת לפעול באותו עניין והיא אינה יכול להימנע מלפעול. כך לדוגמה, בג"ץ 467/84 **עזרא נ' ראש עיריית תל-אביב-יפו**, לט(1) 745 (1985), שם נקבע כי העיריה אינה יכולה להחליט על דעת עצמה כי אינה מספקת שירותי הצלה לחופיה, בשעה שנקבע במפורש בחוק כי חובה עליה לעשות כן.

82. **בנסיבות אלה, החלטת המשיבה שלא לזמן מבקשי מקלט הטוענים כי הם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, לראיונות מקלט מצד אחד ומצד שני שלא לזמנם לראיונות זיהוי הינה החלטה בלתי סבירה**. החלטה זו מותירה את אותם מבקשי מקלט יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, אשר אינם מזוהים ככאלה, ב"**ערפל נורמטיבי**" כדברי כבוד השופטת חיות, אף גדול יותר. כך, בשעה שחבריהם זכאים להקלות שונות, כגון הארכת אשרות השהייה שלהם, אותם מבקשי מקלט אשר אינם מזוהים, זכאים לכאורה לאותן הקלות אך בפועל אינם מקבלים אותן.

83. חוסר הסבירות של ההחלטה בא לידי ביטוי גם כאשר בוחנים את תכלית ההחלטה על מתן ההקלות ליוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים ובמיוחד לאור טווח אפשרויות הפעולה הסבירות העומד בפני הרשות, אשר נראה כי יצאה מגדרה כדי לבחור באפשרות שאינה נמצאת כלל במתחם הסבירות.

ה.2.א. <u>הימנעות מקיום ראיונות מקלט אינה סבירה שכן אינה משרתת כל תכלית</u>

84. כידוע, בחינת סבירותה של החלטה של רשות מינהלית נעשית על בסיס המטרה אותה היא מנסה להגשים. בענייננו, עקב החלטת הרשות שלא לבחון בקשות מקלט של יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים היא החליטה לתת להם הקלות שונות. **<u>זוהי תכלית החלטה</u>**.

85. ואולם, החלטת הרשות שלא לערוך ראיונות זיהוי למבקשי מקלט יוצאי סודן בני השבטים הלא ערביים, על מנת שגם אלו שאינם מוכרים ככאלה כיום, יוכלו לקבל את ההקלות להן הם זכאים, בהתאם להחלטת המשיבה, **<u>אינה משרתת את תכלית ההחלטה על מתן ההקלות ועל כן אינה סבירה</u>**.

86. ודוק: החלטה לשלול מאדם כלשהו הטבות או הקלות להן הוא זכאי בדין, רק משום הקושי של הרשות לבחון אמינותם של מסמכים אינה יכולה לעמוד. כך, לדוגמה, בבג"ץ 281/82 **שילה-אשכנזי נ' שר העבודה והרווחה**, לז(1) 095 (1982) דן בית המשפט העליון

בהחלטת משרד הרווחה שלא להעניק השתתפות בשכר לימוד בגנים ובמעונות יום לאמהות העובדות כעצמאיות או בעסק משפחתי, וזאת בעקבות טענת המשרד כי לגבי אותן נשים, אין למשרד יכולת לוודא את אמינות המסמכים המעידים על הכנסתן. בית המשפט העליון קבע כי **מדובר בהחלטה בלתי סבירה, אשר אינה יכולה לעמוד** (שם, בעמ' 101):

> "על-כן, **אילו נקטה הרשות אמצעי בדיקה סביר זה או אחר, לא היינו מתערבים לומר, שאמצעי זה נראה לנו יותר מחברו. אך כאן לא באמצעי בדיקה מדובר, כי אם בהחלטה להתייאש מכל אמצעי בדיקה שהוא ובמקומו לשלול את ההשתתפות מהאמהות העצמאיות**.
>
> ...
>
> **מכיוון שכך, אין החלטה זו נמצאת בתוך תחום הסבירות המינהלית, ו"רשות סבירה" לא הייתה מחליטה לוותר על עבודתן של אמהות עצמאיות, אשר שכרן ייצא בהפסדן, בגלל הקושי לאמת את הצהרותיהן על הכנסתן**".

87. בענייננו מדובר באותה החלטה בדיוק: המשיבה החליטה כי במקום לבדוק, בכל דרך שהיא, את טענותיהם של מבקשי מקלט כי הם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, היא תשלול מהם את אותן הקלות אשר ניתנו ליתר מבקשי המקלט השייכים לאותן קבוצות.

88. **ואולם, כאמור בעניין שילה-אשכנזי (לעיל), לא ייתכן כי רשות תשלול מאדם הטבות או הקלות שונות, מטעמים אדמיניסטרטיביים בלבד**.

ה.2.ב. <u>ההחלטה בדבר זהותו של מבקש מקלט אינה סופית וניתנת לבחינה מחודשת</u>

89. על מנת להבהיר את חוסר הסבירות שבהחלטת המשיבה, יוזכר כי כמפורט לעיל, ההכרעה בדבר זהותו של מבקש מקלט היא רק השלב הראשון מבין שלושה שלבים בבחינת בקשת המקלט. **לאור זאת, ההכרעה בדבר זהותו של מבקש המקלט אינה סופית, וניתנת לבחינה מחודשת על ידי המשיבה**, וזאת גם לשיטת המשיבה. מכאן, כי אף אם ייקבע בשלב הראשון בטעות כי מאן דהוא הינו יוצא חבל דארפור, כשבפועל אינו, הרי שבהמשך, במהלך בחינת בקשת המקלט שלו, ניתן יהיה לבחון מחדש (ככל שהדבר יידרש) גם את שאלת זיהויו.

90. הדבר עולה מתשובות המשיבה עצמה לפניות שהעבירה העותרת. כך לדוגמה, העותרת פנתה בשמו של מבקש מקלט יוצא חבל דארפור, אשר לא זוהה ככזה, על אף ראיון הזיהוי שנערך לו[14] ועל כן לא קיבל אשרת א/5 הומנטרית אשר ניתנה במסגרת החלטות הממשלה השונות. במענה לפנייה שהעבירה העותרת השיבה הגב' אורית שרמי מטעם ממונה ביקורת הגבולות במשיבה כי אותו פונה לא זוהה במועד הרלוונטי כיוצא חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, אך נאמר כי "**לכשייקבע לנדון ראיון ביח' למבקשי המקלט, הרי שכלל טענותיו, לרבותו זיהויו, תתבררנה במסגרתו**". ראו לעניין זה <u>נספח 5</u> לעיל.

[14] להשלמת התמונה ייאמר כי על אף שבתום ראיון הזיהוי שנערך לאותו פונה נקבע כי הוא זוהה כמשתייך לשבט הנובה, בפועל, המשיבה התייחסה אליו כאל מי שלא זוהה כאמור.

91. בעבר, נדונה שאלת מתן רישיון שהייה ארעי למבקשי מקלט אשר בקשות המקלט שלהם לא נבחנו במשך שנים ארוכות. כך לדוגמה, בר"מ 4331/19 **אדם נ' מדינת ישראל – רשות האוכלוסין וההגירה** (פורסם בנבו, 28.07.2019) (להלן: "**עניין אדם**").המבקשים באותו עניין היו מספר מבקשי מקלט, יוצאי חבל דארפור, אשר בקשות המקלט שלהם לא נדונו במשך שנים רבות, ממש כמו רבים אחרים. בעקבות עררים שהגישו, אותם מבקשי המקלט קיבלו רשיון שהייה ארעי בישראל מסוג א/5. במסגרת ערעור לבית המשפט לעניינים מנהליים, התקבלה בקשה לסעד זמני לפיה המבקשים יחזיקו באשרה מסוג 2(א)(5) לפי חוק הכניסה לישראל, ועל כך הוגשה בקשת רשות ערעור. בית המשפט העליון קיבל את הבקשה, דן בבקשה כבערעור וקיבל את הערעור בקובעו הותרת המצב על כנו, כך שהמבקשים ימשיכו להחזיק ברשיון לישיבת ארעי, עד להכרעה בבקשות המקלט שלהם, לא תביא למצב בלתי הפיך וכי **המשיבה לא הצביעה על נזק שייגרם לה.**

92. מעניין אדם שלעיל ניתן ללמוד בבחינת קל וחומר לענייננו שלנו. מתן רשיון לישיבת ארעי יש בו כדי לחייב את המדינה בחובות שונות כלפי המחזיקים ברשיון. בענייננו, מדובר בהקלות אשר ממילא יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול זכאים להם, ואשר אין בהם כל פגיעה כלפי המשיבה.

ה.2.ג. <u>לאור כל האמור, ההחלטה שלא לפעול לזיהוי מבקשי מקלט בני השבטים הלא ערביים בסודן אינה סבירה</u>

93. העובדה שההחלטה בדבר זהותו של מבקש מקלט אינה סופית, מחזקת את הטענה כי לא רק שראיונות הזיהוי אינם סבוכים, כשלעצמם, הרי ממילא אין הם מהווים סוף דבר לבחינת בקשות המקלט, אלא רק את השלב הראשון מבין השלושה. יתירה מכך, גם אם תבחר המשיבה שלא לערוך ראיונות זיהוי בשלב זה, הרי שבהתאם לנוהל הטיפול בבקשות מקלט, בסמכותה לזהות אדם על סמך בקשת המקלט שהגיש או על סמך מסמכים אחרים.

94. מכאן כי בידי הרשות אמצעים שונים לזהות את מבקשי המקלט יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, והכל בהתאם לנהלי הרשות. אף שאין חובה על עותר להציע דרכי פעולה חלופיות, ניתן להעלות על הדעת דרכי פעולה רבות אשר ייחשבו סבירות ובין היתר: הרשות יכולה להזמין את אותם מבקשי מקלט לראיונות מקלט; הרשות יכולה להזמין אותם לראיונות זיהוי בלבד, המהווים את השלב הראשון בראיונות המקלט; הרשות יכולה לבקש מהם לספק מסמכים המהווים מעין 'ראשית ראייה' להוכחת זהותם; הרשות יכולה לקבוע את זהותם על סמך בקשת המקלט שהגישו.

95. כל אחת מפעולות אלה, ככל שתינקט במועד סביר וללא שהות, עשויה להיחשב כפעולה סבירה. **חלף זאת, הרשות בחרה באמצעי בלתי סביר – שלא לפעול כלל לזהות את מבקשי המקלט יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, בד בבד עם החלטתה שלא לבחון כלל את בקשות המקלט שלהם**.

96. זאת, בשעה, כאמור, שזיהויו של מבקש מקלט מהווה את השלב הראשון בבחינת בקשת המקלט וממילא אינה סופית ובשעה שאין בה כדי לחייב את הרשות בחובות שונות כלפי אותו מבקש מקלט אלא רק להעניק לו הקלות שונות.

97. **מכאן, כי מדובר בהחלטה בלתי סבירה אשר אינה יכולה לעמוד ויש להורות על ביטולה**.

ו. <u>סמכות בית המשפט</u>

98. לבית משפט נכבד זה נתונה הסמכות העניינית לדון בעתירה וזאת מכוח סעיף 5(1) לחוק בית המשפט לעניינים מנהליים, תש"ס-2000 ופרטים 12(1) ו- 12(8) לתוספת הראשונה לחוק זה; כמו כן נגזרת סמכותו של בית משפט נכבד זה מהכרעת בית המשפט העליון במסגרת בג"ץ 7501/17 **המוקד לפליטים ולמהגרים נ' שר הפנים** (פורסם בנבו, 9.5.2018), לפיה סמכותו של בית המשפט לעניינים מינהליים חלה גם על עתירות ציבוריות ללא עותר פרטני בעניין החלטות של רשות הנוגעות לנהלים באמצעותם מיישמת הרשות את סמכותה או למחדלים בקבלת החלטות אלו.

99. יודגש כי עתירה זו מופנית כנגד <u>מחדלה הגורף והמתמשך</u> של המשיבה מלערוך ראיונות זיהוי למבקשי מקלט אזרחי סודן אשר לטענתם הינם יוצאי חבל דרפור, כפי שתואר לעיל בחלקה העובדתי של עתירה זו, וכן כנגד <u>החלטתה העקרונית</u> של המשיבה, כפי שהובאה במסגרת מכתבו של מר אדלשטיין מיום 7.7.2019 וכן תשובות נוספות שמסרו נציגי המשיבה והובאו לעיל, לכרוך את ראיונות הזיהוי לחברי קבוצה זו עם ראיונות המקלט שאותם היא נמנעת במוצהר מלערוך, כפי שעולה מעמדתה בעניין TAGAL.

100. לבית המשפט הנכבד הסמכות המקומית לדון בעתירה וזאת מכוח תקנה 2 לתקנות בתי המשפט לעניינים מנהליים (סדרי דין), תשס"א-2000, שכן המטה המרכזי של המשיבה ממוקם בירושלים, ושם יושב העומד בראשה.

ז. <u>סיכום</u>

101. החלטתה של המשיבה – לפיה מצד אחד שלא לבחון בקשות מקלט של יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, באופן מוצהר וגלוי, וחלף זאת להעניק להם הקלות שונות בזמן שהותם בישראל, אך מצד שני, לא לערוך למבקשי מקלט שאינם רשומים אצל המשיבה כשייכים לאותן קבוצות, ראיונות זיהוי, כדי להוכיח טענתם זו – אינה יכולה לעמוד.

102. כאמור לעיל, החלטה זו פוגעת בזכותם של מבקשי המקלט יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, שאינם מוכרים ככאלה, לשוויון, אל מול מבקשי מקלט המשתייכים לאותן קבוצות ומוכרים ככאלה. החלטה זו אף אינה סבירה בנסיבות העניין, בהן מדובר בהליך

זיהוי שאינו מורכב, וממילא מאזן הנוחות מחייב את העדפת עניינם של מבקשי המקלט הממתינים מזה שנים להכרעה בבקשותיהם.

103. לאור כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבה לזמן מבקשי מקלט אזרחי סודן הטוענים להיותם יוצאי חבל דארפור, הרי הנובה והנילוס הכחול, אשר אינם מזוהים אצל המשיבה ככאלו, ואשר בקשת המקלט שלהם טרם נדונה, לראיונות זיהוי לשם הוכחת זהותם, בהקדם האפשרי וללא קשר למועד עריכת ראיונות המקלט.

104. עתירה זו נתמכת בתצהירה של גב' אלכסנדרה רוט-גנור.

_____

ורד בר, עו"ד

ב"כ העותרת